

«Гонорар успіху» адвоката: на шляху до єдності судової практики

Олександр Ігорович Попов*

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
Харків, Україна*

*e-mail: o.i.popov@nlu.edu.ua

Анотація

Актуальність теми зумовлена необхідністю розширення доктринальних поглядів на правову природу «гонорару успіху» як форму адвокатської винагороди за надання правової допомоги, а також наявністю суперечливих підходів до застосування вказаної конструкції винагороди у судовій практиці. Мета статті полягає у розкритті правової природи «гонорару успіху» адвоката як різновиду винагороди за надання правової допомоги, аналізі досвіду зарубіжних країн щодо застосування вказаної конструкції оплати у взаємовідносинах «адвокат – клієнт», огляді актуальної практики Верховного Суду, присвяченій пошуку уніфікованих шляхів застосування правових норм, які регулюють відносини у сфері адвокатської діяльності та у сфері компенсації (розподілу) судових витрат, а також визначенні подальших шляхів удосконалення національного права. Досягнення окресленої мети стало можливим завдяки використанню комплексу методів наукового пізнання, зокрема, діалектичного методу (для всебічності пізнання природи та генезису «гонорару успіху», як форми адвокатської винагороди), формально-юридичного методу (для встановлення змісту правових норм та аналізу практики їх застосування судами), формально-логічного методу (для виявлення недоліків у національному праворегулюванні), порівняльно-правового методу (для вивчення досвіду інших країн та визначення перспектив імплементації конструкції «гонорару успіху» у національному правовому полі). Проаналізовано чинне законодавство України та законодавчі акти інших країн стосовно сприйняття і правового регулювання «гонорару успіху», виходячи з традиційного поділу систем права на англо-саксонську та континентальну. Наголошено, що «гонорар успіху» за своєю природою є додатковою винагородою адвокату, тобто премією (бонусом), яка виплачується останньому у випадку успішного вирішення справи клієнта понад той гонорар, що підлягає сплаті за надання адвокатом послуг, передбачених договором про надання правової допомоги. Виходячи з фундаментальної функції Верховного Суду щодо забезпечення єдності судової практики, простежено динаміку правозастосовчих підходів на рівні його правових висновків, які торкаються питань природи «гонорару успіху» та його легальності. Стверджується, що актуальна практика Верховного Суду послабила своє категоричне від-

ношення до «гонорару успіху» та виходить із прийнятності такої форми додаткової винагороди адвоката, виплата якої залежить від результатів розгляду справи. Водночас у висновках Верховного Суду щодо застосування окремих норм процесуальних законів розглядається можливість вирішення питання про компенсацію понесених особою витрат на сплату «гонорару успіху» при вирішенні судом питання про розподіл судових витрат. За результатами проведеного дослідження з метою уникнення у майбутньому будь-яких розходжень у правозастосовчих підходах висловлено окремі пропозиції стосовно належного врегулювання питання «гонорару успіху» в національному праві.

Ключові слова: гонорар успіху; судові витрати в цивільному процесі; адвокат у цивільному процесі; Верховний Суд, єдність судової практики; правові висновки Верховного Суду.

"Success Fee" of an Advocate: on the Way to the Unity of Judicial Practice

Oleksandr I. Popov*

Yaroslav Mudryi National Law University,
Kharkiv, Ukraine

*e-mail: o.i.popov@nlu.edu.ua

Abstract

The relevance of this topic is determined to the need to expand doctrinal views on the legal nature of the "success fee" as a form of attorney's fee for providing legal assistance, as well as the presence of different approaches to the application of the specified construction of the fee in judicial practice. The purpose of the article is to reveal the legal nature of a lawyer's "success fee" as a type of remuneration for providing legal assistance, to analyze the experience of foreign countries regarding the application of the specified payment structure in the "lawyer-client" relationship, to review the current practice of the Supreme Court, dedicated to the search for unified ways of applying legal norms, which regulate relations in the field of advocacy and in the field of compensation (distribution) of court costs, as well as determining further ways to improve national law. Achieving the outlined purpose became possible thanks to the use of a complex of methods of scientific knowledge, in particular, the dialectical method (for comprehensive knowledge of nature and the genesis of the "success fee" as a form of attorney's remuneration), the formal-legal method (for establishing the content of legal norms and analyzing the practice of their application by courts), the formal-logical method (to identify deficiencies in national legal regulation), the comparative-legal method (to study the experience of other countries and determine the prospects for implementing the construction of the "success fee" in the national legal field). The review of the current legislation of Ukraine, as well as the legislation of other countries on the perception and legal regulation

of the "success fee", based on the traditional division of law systems into Anglo-Saxon and Continental, was carried out. It is noted that the "success fee" by its nature is an additional remuneration to a lawyer, that is, a premium (bonus) that is paid to the latter in the event of a successful resolution of the client's case, in addition to the fee that is payable for the provision of services provided by the lawyer under the contract for the provision of legal assistance. Based on the fundamental function of the Supreme Court to ensure the unity of judicial practice, the dynamics of law enforcement approaches is traced at the level of its legal opinions, affecting the nature of the "success fee" and its legality. It is argued that the current practice of the Supreme Court has weakened its categorical attitude to the "success fee" and proceeds from the acceptability of this form of additional attorney's remuneration, the payment of which depends on the outcome of the case. Also, the conclusions of the Supreme Court on the application of certain norms of procedural laws consider the possibility of resolving the issue of compensation for the costs incurred by a person to pay the "success fee" when the court decides on the distribution of court costs. According to the results of the study, in order to avoid any differences in law enforcement approaches in the future, separate proposals were made for the proper settlement of the issue of "success fee" in national law.

Keywords: success fee; court costs in civil proceedings; advocate in civil proceedings; the Supreme Court; the unity of judicial practice; legal opinions of the Supreme Court.

Вступ

В юридичній доктрині забезпечення права на правову допомогу розглядається як невід'ємний компонент доступності правосуддя [1–4]. Конституція України гарантує кожному право на професійну правничу допомогу та вільний вибір захисника своїх прав (ст. 59), а також передбачає функціонування інституту адвокатури для надання професійної правничої допомоги (ст. 131²) [5]. У свою чергу фундаментальні основи реалізації адвокатами своєї представницької функції закріплено у Законі України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» (далі – Закон) [6] та конкретизовано у відповідних процесуальних кодексах.

Так, Закон передбачає, що адвокатська діяльність здійснюється на підставі договору про надання правової допомоги, за умовами якого адвокат бере на себе зобов'язання надати клієнту кваліфіковану правничу допомогу, а клієнт – оплатити адвокату винагороду у розмірі та на умовах, визначених договором. Варто зазначити, що визначення розміру гонорару адвоката як форми винагороди за надання правової допомоги клієнту, порядку його обчислення і сплати належить до одних із важливих етико-правових питань адвокатської діяльності. Загальні засади правового регулювання окреслених питань у національному праві міститься у ст. 30 Закону [6] та ст. 28 Правил адвокатської етики

[7], зміст яких передбачає, що порядок обчислення гонорару (фіксований розмір, погодинна оплата тощо), підстави для зміни розміру гонорару, порядок його сплати, умови повернення тощо визначаються в договорі про надання правової допомоги.

Таким чином, законодавство визначає найбільш поширені механізми обчислення адвокатської винагороди, як-то: фіксована оплата чи погодинна оплата, що відповідає загальносвітовій практиці адвокатської діяльності. При цьому згадані у законодавстві дві форми обчислення гонорару не є вичерпними, позаяк адвокатській практиці відомі й інші підходи до визначення розміру адвокатської винагороди. Зокрема, при здійсненні представництва інтересів клієнта у суді та при обчисленні розміру гонорару адвоката іноді застосовується такий показник, як «судодень». Крім того, при наданні такого виду правової допомоги, як складання документів, заяв, скарг, звернень, розмір винагороди адвоката може бути не фіксованим, а залежати від кількості сторінок складеного адвокатом документу [8].

Поряд із цим в останні роки набуває особливої актуальності питання «гонорару успіху» адвоката як різновиду адвокатської винагороди та можливості його застосування в національному правовому полі.

Огляд літератури

Окремі аспекти вказаної проблематики були предметом обговорення у працях О. М. Дроздова [9], В. В. Заборовського [10], С. Козлова [11], Д. Д. Луспеніка [12], Я. В. Фляжнікової [13] та інших науковців. Поряд із зазначеним, при підготовці цього дослідження автором використовувались роботи, присвячені загальній проблематиці надання адвокатом професійної правничої допомоги, у тому числі й обчислення адвокатської винагороди, зокрема праці В. Назарова, О. М. Овчаренко, Я. А. Ковальнової та Ю. О. Ремескової [14], О. В. Рожнова та В. Ю. Мамницького [15], В. І. Борисової [16] М. В. Шпака [17], А. Віджаянті [18], Т. А. Цувіної [19; 20], Ю. Д. Притики [21], К. В. Гусарова [22] та інших дослідників.

Разом із тим подальше вивчення питань природи «гонорару успіху» адвоката та шляхів імплементації відповідної конструкції в національному праві залишається достатньо актуальним. Крім того, «градус дискусії підігривається» неоднозначною судовою практикою, зокрема, на рівні правових висновків Верховного Суду, які торкаються питань легальності закріплення у договорах про надання правової допомоги умови про сплату «гонорару успіху», що свідчить про те, що найвищий судовий орган також ще перебуває на шляху до забезпечення єдності судової практики у вказаних питаннях.

Відтак, з огляду на викладене, метою нашого дослідження є розкриття правової природи «гонорару успіху» адвоката як різновиду винагороди за надання правової допомоги, аналіз досвіду зарубіжних країн щодо застосування вказаної конструкції оплати у взаємовідносинах «адвокат – клієнт», огляд актуальної практики Верховного Суду, присвяченої пошуку уніфікованих шляхів застосування правових норм, які регулюють відносини у сфері адвокатської діяльності та у сфері компенсації (розподілу) судових витрат, а також визначення подальших шляхів удосконалення національного права.

Матеріали та методи

Виходячи з окресленого предмета дослідження, нами було обрано комплексний підхід до застосування методів наукового пошуку. Методологічну основу дослідження складає діалектичний метод, застосування якого дозволило всебічно розкрити природу «гонорару успіху» як форми адвокатської винагороди, а також простежити генезу цього явища. Формально-юридичний метод використовувався для встановлення змісту правових норм та аналізу практики їх застосування судами. Застосування формально-логічного методу стало підґрунтям для виявлення недоліків у національному праворегулюванні, та пошуку шляхів їх подолання. Окреме значення для забезпечення цілісності проведеного дослідження мав також порівняльно-правовий метод наукового пізнання, який дозволив розглянути досвід різних країн на предмет визначення перспектив імплементації конструкції «гонорару успіху» у національному правовому полі.

Емпіричною основою дослідження стали матеріали судової практики Верховного Суду та правові позиції суду касаційної інстанції, сформовані при вирішенні спорів, пов'язаних зі стягненням витрат на професійну правничу допомогу, зокрема й такої форми адвокатської винагороди, як «гонорар успіху».

Результати та обговорення

Правова природа «гонорару успіху» в розрізі світової практики адвокатської діяльності

В юридичній доктрині та практиці під «гонораром успіху» адвоката (*лат.* – *Pactum de quota litis*, *англ.* – *Success fee*) прийнято розуміти узгоджену сторонами у договорі про надання правової допомоги винагороду адвоката, яка виплачується клієнтом адвокату у випадку позитивного вирішення справи, тобто на користь клієнта.

Як зазначає С. Козлов, за схемою «*success fee*» адвокат отримує за супровід угоди чи спору (як правило, все-таки спору) обумовлений

відсоток від фінансового результату кейса – стягнутої або, навпаки, зекономленої суми [11, с. 8]. Останнє, мабуть, залежить від того, яку сторону в процесі представляє адвокат – позивача чи відповідача.

Аналогічний підхід до розуміння природи «гонорару успіху» відображений у п. 3.3.2. Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, який по відношенню до нього оперує латинським поняттям *pactum de quota litis* та визначає його як угоду, яка укладається між адвокатом і клієнтом до винесення остаточного рішення стосовно справи, що розглядається, в якій клієнт є однією із заінтересованих сторін. Згідно з вищевказаною угодою клієнт зобов'язується у випадку винесення рішення на його користь виплатити адвокату винагороду у вигляді грошової суми або у будь-якій іншій формі [23]. Щоправда зауважимо, що етичні правила, які містяться у вказаному кодексі, заперечують можливість укладання адвокатами такої угоди, обмежуючись лише застереженням, що угода про виплату адвокату гонорару згідно з вартістю майна, що оспорується, не є *pactum de quota litis*, якщо розмір винагороди визначено згідно з офіційною шкалою гонорарів або за наявності контролю з боку компетентного органу, юрисдикція якого поширюється на адвоката [23].

Огляд правил та механізмів визначення винагороди адвоката за надання юридичних послуг вказує на наявність диференційованого підходу та ставлення до такого явища як «гонорар успіху» у законодавстві різних країн світу.

Відзначимо, що найбільш сприятливі умови для застосування конструкції «гонорару успіху» при супроводженні судових справ характерні для законодавства країн англо-саксонської системи права. Згідно з положеннями законодавства Великої Британії про суди та юридичні послуги (Courts and Legal Services Act 1990) розмір винагороди адвоката, поряд із критерієм витраченого часу (*hourly rate*), може визначатись залежно від певних умов, узгоджених сторонами (*conditional fee agreements*), якими, з поміж іншого, може бути збільшення розміру винагороди у випадку виграшу справи на користь клієнта (*success fee*) [24].

Аналогічний підхід до можливості укладення угоди про сплату «гонорару успіху» має місце й у США, де майже відсутні будь-які обмеження стосовно застосування подібного механізму обчислення винагороди адвоката. Водночас варто відзначити, що Кодексом професійної етики адвокатів (Model Rules of Professional Conduct), затвердженим Американською асоціацією юристів, обмежується можливість отримання «гонорару успіху» при супроводженні деяких категорій сімейних спорів, а також кримінальних справ [25]. Поряд із цим законодавство окре-

мих штатів забороняє узгодження умови про сплату «гонорару успіху» в деяких справах приватного характеру, зокрема, при супроводженні дифамаційних позовів і позовів про відшкодування шкоди, завданої внаслідок лікарської помилки [11, с. 10].

На відміну від країн англо-саксонської системи права, законодавство країн континентальної системи права є більш категоричним у питанні можливості передбачення в угодах про надання правової допомоги (юридичних послуг) умови про сплату «гонорару успіху», здебільшого забороняючи застосування цієї конструкції. Такий підхід цілком узгоджується з положеннями вже згаданого вище Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського співтовариства, прийнятого ще в 1988 р.

Разом із тим наголосимо, що не зважаючи на існуючу консервативність у питаннях визначення розміру адвокатської винагороди, суть якої зводиться до того, що правова допомога надається адвокатами за фіксованими або погодинними ставками, розмір яких, як правило, встановлюється у законі, деякі країни – представники континентальної системи права поступово лібералізують власні законодавці підходи стосовно можливості узгодження виплати гонорару, залежно від результатів наданих юридичних послуг. Щоправда подібна лібералізація поширюється, здебільшого, на так звані «умовні гонорари» (*conditional fee*), які за своєю природою дуже схожі на «гонорар успіху» (*success fee*), однак мають низку принципівих відмінностей, про що окремо буде сказано далі.

Варто звернути увагу на те, що «гонорар успіху» (*success fee*) за своєю природою є додатковою винагородою адвокату, тобто премією (бонусом), яка виплачується останньому у випадку успішного вирішення справи клієнта, понад той гонорар, що підлягає сплаті за надання адвокатом послуг, передбачених договором про надання правової допомоги.

«Гонорар успіху» може бути фіксованим або обраховуватись у відсотковому відношенні від обсягу предмета спору. Найбільш поширеним в адвокатській практиці є саме другий варіант, за яким адвокат та клієнт, обумовивши у договорі механізм обчислення гонорару (фіксована чи погодинна оплата), що підлягає виплаті без будь-яких застережень, додатково передбачають сплату премії адвокату у розмірі, як правило, 5 або 10 % від вартості предмета спору (ціни позову), у випадку ухвалення судом рішення на користь клієнта.

У цьому аспекті важливо відрізнити конструкцію «гонорар успіху» (*success fee*) від інших форм винагороди адвоката, зокрема, «ймовірного гонорару» (*contingency fee*) та «умовного гонорару» (*conditional fee*),

виплата яких так само залежить від результату вирішення справи клієнта.

В юридичній літературі під «ймовірним гонораром» розуміється винагорода адвокату, яка виплачується виключно у випадку успішного вирішення справи або укладення мирової угоди з вигодою для клієнта та, зазвичай, становить процентну частку від суми, яку адвокату вдалося отримати або узгодити від імені клієнта. У свою чергу «умовний гонорар» – це заздалегідь прописана сторонами в контракті на надання послуг форма додаткової винагороди, яка виплачується адвокату, крім заздалегідь узгодженого гонорару за послуги у разі успішного для клієнта вирішення справи, включаючи гонорар за умовою, коли адвокат отримує оплату своїх послуг і компенсацію понесених витрат тільки у разі виграшу справи [11, с. 9–10].

На відміну від «гонорару успіху», який є додатковою виплатою, понад заздалегідь узгоджений гонорар, конструкції «ймовірного гонорару» та «умовного гонорару», як правило, засновані на формулі «немає виграшу – немає оплати» (*no win – no pay*). Іншими словами, у разі програшу справи адвокат не отримує жодної оплати від клієнта. Тим не менш такі конструкції є доволі популярними в адвокатській практиці, зокрема в США, де відповідні умови оплати юридичних послуг мають місце при супроводженні юридичними компаніями групових (масових) позовів і використовуються в межах інструментів судового інвестування (*litigation investment*).

Вітчизняний досвід застосування конструкції «гонорару успіху»: національне право і судова практика

Стосовно українського законодавства відзначимо, що питання «гонорару успіху» та можливості його обумовлення при укладанні договору про надання правової допомоги належним чином не врегульовані. Вже цитовані ст. 30 Закону [6] та ст. 28 Правил адвокатської етики [7] не містять будь-яких положень стосовно можливості узгодження між клієнтом та адвокатом додаткової винагороди, виплата якої перебуває у прямій залежності від результату розгляду справи, так само як і не містять прямих заборон щодо застосування такої конструкції у відповідних правовідносинах. І хоча в національній адвокатській практиці «гонорар успіху» на сьогодні вже не є якимось рідкісним чи дивовижним явищем, подібна неузгодженість законодавчих положень заважає стабільності правових відносин, позаяк сприяє правовій невизначеності в окреслених питаннях.

Водночас, зважаючи на існуючі національні особливості правозастосування, наявність тих чи інших прогалів у правовому регулюванні

призводить до спроб їх вирішення в площині судової практики, з покладенням відповідної місії на судові органи, зокрема Верховний Суд. Підґрунтям для цього виступають положення Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [26], а також процесуальних кодексів, які визначають як фундаментальну функцію Верховного Суду – забезпечення єдності судової практики через формування правових позицій за результатами касаційного перегляду судових рішень.

Серед тих справ, що розглядалися судом касаційної інстанції в останні роки, найбільш знаковою в аспекті вирішення проблематики «гонорару успіху» адвоката та життєздатності цієї конструкції у правовому полі слід визнати справу № 462/9002/14-ц [27].

Попри те, що спроби здійснити аналіз правової природи «гонорару успіху» адвоката та легальності його обумовлення у договорах про надання правової допомоги вже мали місце у практиці Верховного Суду до цього, свідченням чому можуть послугувати постанови від 25.01.2018 р. у справі № 401/1466/15-ц [28] та від 22.05.2018 у справі № 826/8107/16 [29], саме позиції Верховного Суду, викладені ним у справі № 462/9002/14-ц, викликали жваву дискусію в юридичній спільноті та стали каталізатором нових обговорень проблематики «гонорару успіху» адвоката в українському правовому полі [9; 30; 31].

Предметом судового розгляду у вказаній справі були вимоги адвоката (позивача) про стягнення зі свого клієнта (відповідача) грошових коштів, передбачених як додатковий гонорар за виграш справи у суді, що було передбачено умовами договору про надання правової допомоги, укладеного між сторонами. Верховний Суд, вирішуючи справу на користь клієнта – відповідача, у своїй постанові від 12.06.2018 р. виклав правову позицію, згідно з якою принцип свободи договору не є абсолютним і може обмежуватися законом та сутністю договірних правовідносин. Реалізуючи даний принцип сторони, на думку суду, не мають права змінювати імперативну вимогу закону про предмет договору з надання юридичних послуг шляхом визначення у безпосередній або завуальованій формі результату розгляду справи судом як складової предмета такого договору. На підставі таких висновків суд дійшов висновків, що умова договору про надання юридичних послуг про винагороду адвокату за досягнення позитивного результату у справі суперечить основним принципам здійснення правосуддя в Україні, актам цивільного законодавства, у зв'язку з чим і в силу положень ч. 1 ст. 203, ч. 1 ст. 215 ЦК України, підлягає визнанню недійсною за пред'явленим стороною договору зустрічним позовом [27]. Таким чином, Верховний Суд відмовив адвокату у задоволенні вимоги про стягнення з клієнта винагороди за виграш справи та задовольнив

зустрічну вимогу останнього про визнання договору у відповідній частині недійсною.

Не погодившись із позицією більшості колегії суддів, один із суддів – В. І. Крат, відомий учений-цивіліст, висловив окрему думку, в обґрунтуванні якої виходив із того, що законодавець, передбачаючи принцип свободи договору, встановив його обмеження. Причому останні є одночасно й межами саморегулювання. Вони передбачені в абз. 2 ч. 3 ст. 6 ЦК України, згідно з якою сторони не можуть відступати від положень актів цивільного законодавства у разі існування однієї з таких підстав: 1) наявності в акті цивільного законодавства прямої вказівки щодо неможливості сторін відступати від його імперативного становища; 2) якщо із змісту акта цивільного законодавства випливає обов'язковість його положень, яка може мати вид вказівки в акті цивільного законодавства на нікчемний характер відступу від його положень, або виражатись за допомогою інших правових засобів; 3) якщо це випливає із сутності відносин між сторонами. У зв'язку з цим немає жодних підстав вважати, що саме собою прийняття судом певного рішення могло б сприйматись сторонами договору надання юридичних послуг як предмет або результат таких послуг. У такій ситуації судове рішення сприймається як оцінка якості наданих послуг чи, навпаки, безуспішності вжитих стороною дій та як юридичний факт, з яким сторони пов'язують умови виплати винагороди за надані послуги. Суддя відзначає, що зміст правочину повинен не суперечити вимогам, встановленим у цивільно-правовій нормі, аби вона містилась у будь-якому нормативно-правовому акті, а не лише акті цивільного законодавства. Під вимогами, яким має не суперечити правочин, повинні розумітися ті правила, які закріплені в імперативних нормах. Звідси суддя робить висновок про те, що судовою колегією не було обґрунтовано, якій же самій імперативній цивільно-правовій нормі суперечив пункт договору про винагороду за позитивний результат розгляду справи судом, а тому, на думку В. І. Крата, підстави для визнання договору недійсним у зазначеній частині були відсутні [32].

Отже, розглянутим рішенням Верховний Суд виснував про знаходження конструкції «гонорару успіху», як форми винагороди адвоката, поза законом та недійсність відповідної умови договору про надання правової допомоги, навіть у випадку її попереднього узгодження сторонами. В подальшому такий підхід був неодноразово підтриманий касаційним судом і в інших справах, зокрема у постановах від 03.07.2019 р. у справі № 757/20995/15-ц та від 10.07.2019 р. у справі № 912/2391/16 [33; 34].

Тим не менш усталені, на перший погляд, підходи до застосування правових норм у відповідних правовідносинах були піддані істот-

ній критиці як з боку науковців, так і з боку адвокатської спільноти. Обґрунтованість і справедливість подібної критики, поряд із наявністю успішного досвіду регламентації «гонорару успіху» у законодавстві інших країн, а також переконливістю аргументації, викладеної в уже згаданій окремій думці судді Верховного Суду В. І. Крата у справі № 462/9002/14-ц, додатково підтверджена практикою Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Остання, як відомо, в силу положень ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [35] визнається джерелом права в Україні.

Показовим і найбільш відомим у цьому аспекті є рішення ЄСПЛ у справі «Іатридіс проти Греції» (Iatridis v. Greece) від 19.10.2000 р., в якому суд констатував, що угода про виплату адвокату частки від виграшу є угодою, за якою клієнт зобов'язується виплатити адвокату як гонорар певний відсоток від тієї суми, яку суд може присудити йому в разі виграшу. ЄСПЛ наголосив, що такі угоди, якщо вони є юридично дійсними, можуть свідчити про те, що у заявника дійсно виник обов'язок виплатити гонорар своєму адвокату [36]. При цьому суд послався також на те, що угоди про виплату адвокату частки від виграшу об'єднують лише заявника і його адвоката. Проте така угода не є обов'язковою для ЄСПЛ, який має не лише оцінити розмір судових витрат з точки зору їх дійсності, але й дати оцінку умові розумності їх розміру. Внаслідок цього ЄСПЛ зробив висновок про те, що він буде ґрунтуватися на інших доказах, зокрема на кількості годин, витрачених на роботу, кількість адвокатів, які знадобилися для ведення справи, а також на розмірах їх гонорарів [12].

Водночас, на думку Д. Д. Луспеника, хоча й ЄСПЛ не заперечує можливість укладання подібних угод, питання про їх юридичну силу залишається на розсуд національного права. При цьому за наявності таких угод суд передусім має керуватися не ними, а принципом розумності судових витрат, що вимагає встановлення їх реальності, необхідності та розумності характеру їх розміру [12].

З останньою тезою важко не погодитись, за винятком того, що віднесення питання про юридичну силу угод про «гонорар успіху» на розсуд національного права жодним чином не виправдовує усталений тривалий час у практиці Верховного Суду підхід про їх недійсність, насамперед у зв'язку з відсутністю переконливої аргументації в постановках самого суду. З іншого боку, з огляду на досвід різних країн та практику ЄСПЛ, можна стверджувати, що конструкція «гонорару успіху» як форми винагороди адвоката може бути цілком життєздатною і в умовах національного правопорядку.

З точки зору цивільного права, таку умову договору про надання правової допомоги слід розглядати як відкладальну обставину, з настанням якої сторони обумовляють необхідність здійснення оплати належної адвокату винагороди за досягнення ним відповідно рівня якості його діяльності, на чому наполягають деякі дослідники [10, с. 54; 11, с. 9]. Так, у силу положень ст. 212 ЦК України, особи, які вчиняють правочин, мають право обумовити настання або зміну прав та обов'язків обставиною, щодо якої невідомо, настане вона чи ні (відкладальна обставина). В контексті обов'язку зі сплати адвокату додаткової винагороди такою відкладальною обставиною виступає досягнення успіху у справі (позитивне судове рішення на користь клієнта), настання якої на час укладення договору про надання правової допомоги неможна передбачити напевно.

Урешті-решт подібні позиції вчених та практиків посприяли зрушенню у правозастосовчих підходах Верховного Суду, внаслідок чого останній почав поступово переглядати власні правові висновки. Так, у своїй постанові від 12.05.2020 р. у справі № 904/4507/18 Велика Палата Верховного Суду, вирішуючи виключну правову проблему, сформулила позицію, відповідно до якої домовленості про сплату гонорару за надання правничої допомоги є такими, що склалися між адвокатом і клієнтом, у межах правовідносин яких слід розглядати питання щодо дійсності такого зобов'язання (п. 5.39). При цьому, пославшись на вже згадане рішення у справі «Іатридіс проти Греції», Верховний Суд не заперечив можливості укладання між клієнтом та адвокатом угоди, за якої у клієнта виникає зобов'язання сплатити відповідний відсоток від суми, якщо така буде присуджена судом клієнту (п. 5.42) [37].

Підхід до застосування правових норм, запропонований Великою Палатою Верховного Суду в наведеній вище постанові, навряд чи можна визнати «офіційним днем народження «гонорару успіху» як явища на вітчизняному юридичному ринку», про що наголошують деякі адвокати [38], оскільки відповідно до норм процесуального права питання про відступлення Верховним Судом від своїх попередніх висновків, викладених у постанові від 12.06.2018 р. у справі № 462/9002/14-ц, так і не було належним чином вирішене. Тим не менш прийняття Верховним Судом постанови від 12.05.2020 р. у справі № 904/4507/18 беззаперечно стало позитивним зрушенням у напрямку легалізації конструкції «гонорару успіху» в національному правовому полі та, очевидно, спричинило зміну вектору судової практики з окресленого питання.

Поряд із цим не можна не відзначити й те, що вказаною постановою Верховний Суд відкрив можливості для вирішення ще однієї, не менш важливої проблеми, а саме включення «гонорару успіху» до структури

судових витрат – витрат на професійну правничу допомогу з подальшою можливістю його розподілу за результатами розгляду справи. Зокрема, Верховний Суд наголосив на тому, що при визначенні суми відшкодування суд має виходити з критерію реальності адвокатських витрат (встановлення їхньої дійсності та необхідності), а також критерію розумності їхнього розміру, виходячи з конкретних обставин справи та фінансового стану обох сторін, а також зауважив, що за наявності угод, які передбачають «гонорар успіху», слід керуватися саме наведеними вище критеріями при присудженні судових та інших витрат (пункти 5.40, 5.43). З урахуванням наведеного вище Верховний Суд відзначає, що не є обов'язковими для суду зобов'язання, які склалися між адвокатом і клієнтом, зокрема у випадку укладення ними договору, що передбачає сплату адвокату «гонорару успіху», у контексті вирішення питання про розподіл судових витрат. Вирішуючи останнє, суд повинен оцінювати витрати, що мають бути компенсовані за рахунок іншої сторони, ураховуючи як те, чи були вони фактично понесені, так і оцінювати їх необхідність (п. 5.44) [37].

Висновки

Таким чином, актуальна практика Верховного Суду послабила своє категоричне відношення до «гонорару успіху» та виходить із прийнятності такої форми додаткової винагороди адвоката, виплата якої залежить від результатів розгляду справи. Так само висновки Верховного Суду щодо застосування окремих норм процесуальних законів розглядають можливість вирішення питання про компенсацію понесених особою витрат на сплату «гонорару успіху» при вирішенні судом питання про розподіл судових витрат. Разом із тим при визначенні такої компенсації суди мають виходити із критеріїв, що містяться у статтях 137, 141 ЦПК України, статтях 126, 129 ГПК України та статтях 134, 141 КАС України, передусім критерію розумності меж таких витрат. При цьому, оскільки понесення витрат на сплату «гонорару успіху» залежить від результатів розгляду справи судом, подання заяви про розподіл судових витрат має здійснюватись за правилами, передбаченими ч. 8 ст. 141 ЦПК України, ч. 8 ст. 129 ГПК України, ч. 7 ст. 139 КАС України, з подальшим ухваленням судом додаткового рішення.

Поряд із наведеним, з метою уникнення будь-яких розходжень у правозастосовчих підходах у подальшому, вважаємо за доцільне підтримати позицію інших учених, які наполягають на необхідності належного законодавчого регулювання питання «гонорару успіху» адвоката. Зокрема, заслуговують на увагу запропоновані О. М. Дроздовим зміни до редакції ст. 30 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» шляхом доповнення останньої частиною 4 такого змісту: «4. Адвокат має

право відповідно до порядку, затвердженого Радою адвокатів України, включати в договір про надання правничої (правової) допомоги умову, відповідно до якої розмір та (або) виплата клієнтом винагороди ставиться в залежність від результату надання адвокатом правничої (правової) допомоги, зокрема у випадку ухвалення судового рішення на його користь (гонорар успіху)» [9].

Також, у розвиток відповідних пропозицій, вважаємо за необхідне передбачити в чинному законодавстві обмеження стосовно можливості застосування конструкції «гонорару успіху» при наданні правової допомоги у певних категоріях справ, аналогічно тому, як це має місце в інших країнах. Зокрема, це може бути реалізовано шляхом закріплення відповідних положень у Правилах адвокатської етики. Крім того, не менш важливим, на наш погляд, вбачається унормування правила про те, що «гонорар успіху» підлягає сплаті виключно після набрання рішенням, ухваленим на користь клієнта, законної сили, а точніше з моменту набрання таким рішенням статусу остаточного в розумінні принципу *res judicata*. Останнє є важливим в аспекті забезпечення засад правової визначеності та стабільності правовідносин, на чому окремо наголошується на сторінках юридичної літератури [39].

Список використаних джерел

- [1] Сакара Н. Ю. Інститут забезпечення витрат на професійну правничу допомогу через призму права на доступ до суду. *Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу: теоретичні та практичні аспекти* : матеріали II всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 23 листоп. 2017 р.) : у 2 ч. / Полт. юрид. ін-т Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Полтав. обл. перепідготовки та підвищ. кваліф. працівників органів держ. влади, органів місц. самовряд., держ. підприємств, установ і організацій. Полтава : Россав, 2017. Ч. 1. С. 179–182.
- [2] Ісакова В. М. Право на правову допомогу як елемент принципу доступності правосуддя. *Форум права*. 2012. № 4. С. 404–410. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2055/1/ISakova.pdf> (дата звернення: 25.03.2022).
- [3] Забогін В. Право на правову допомогу як мінімальний стандарт доступності цивільного судочинства. *Підприємство, господарство і право*. 2017. № 4. С. 8–12.
- [4] Бондаренко-Зелінська Н. Л. Правові допомога як елемент доступності правосуддя. *Приватне право і підприємництво*. 2008. Вип. 7. С. 205–210.
- [5] Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
- [6] Про адвокатуру і адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/326856__553498.
- [7] Правила адвокатської етики : затверджено Звітньо-виборним з'їздом адвокатів України 2017 р. від 09.06.2017 р. ; зі змінами, затв. З'їздом адвокатів України 2019 р. від 15.02.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text> (дата звернення: 25.03.2022).
- [8] Рішення Ради адвокатів Харківської області від 21.07.2021 р. № 13/1/7 «Про розгляд звернень адвокатів Харківщини стосовно необхідності перегляду розробки (мінімальних) ставок адвокатського гонорару». URL: <https://advokat.org.ua/articles/1531-rekomendovanuyu-rozmir-advokatskoho-honoraru.html> (дата звернення: 25.03.2022).

- [9] Дроздов О. Гонорар успіху адвоката: світовий досвід і перспективи законодавчого врегулювання в Україні. *ЮрЛіга. Платформа: Ліга-Закон*. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/171358_gonorar-uspkh-advokata-svtoviy-dosvd-perspektivi-zakonodavchogo-vregulyuvannya-v-ukran (дата звернення: 25.03.2022).
- [10] Zaborovskyy V. «Success fee» as an important component of ensuring the constitutional right of a person to professional legal assistance. *Конституційно-правові академічні студії*. 2020. Вип. 3. С. 49–58.
- [11] Козлов С. Чому в Україні «не люблять» гонорар успіху адвоката. *Юридична газета*. 2020. № 6 (24 берез.). С. 8–11.
- [12] Луспенік Д. Д. Гонорар успіху адвоката: практика Європейського суду з прав людини. *Судово-юридична газета*. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/134897-gonorar-uspikh-advokata-praktika-yevropeyskogo-sudu-z-prav-lyudini-ad323b> (дата звернення: 25.03.2022).
- [13] Фляжнікова Я. Про гонорар успіху адвоката. *European Political and Law Discourse*. 2020. Vol. 7. Issue 1. P. 92–99.
- [14] Nazarov I. V., Ovcharenko O. M., Kovalyova Y. A., Remeskova Y. O. Independence of an advocate in disciplinary proceedings: Comparative approach with a focus on Ukrainian experience. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. 2019. Vol. 10, issue 2. P. 603–615. [https://doi.org/10.14505//jarle.v10.2\(40\).22](https://doi.org/10.14505//jarle.v10.2(40).22).
- [15] Drozdov O., Rozhnov O., Mamnitskiy V. Mediation and court in Ukraine: Perspectives on interaction and mutual understanding. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2021. Vol. 4, issue 3. P. 181–190. <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-4.3-n000082>.
- [16] Borysova V. I., Ivanova K. Y., Iurevych I. V., Ovcharenko O. M. Judicial protection of civil rights in Ukraine: National experience through the prism of European standards. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. 2019. Vol. 10, issue 1. P. 66–84. [https://doi.org/10.14505//jarle.v10.1\(39\).09](https://doi.org/10.14505//jarle.v10.1(39).09).
- [17] Shpak M.V. Lawyer as a Subject of Professional Legal Aid in Civil Procedure of Ukraine. *Herald of Civil Procedure* 2021. Vol. 11, No. 2. P. 111–126.
- [18] Wijayanti, Asri, Hidayat, Nur Azizah, Unggul, Satria, Hariri, Achmad. Legal aid for marginal communities. *Man in India*, 2017. Vol. 97, issue 18. P. 251–262.
- [19] Tsvina T., Vakhonіeva T. Law of Ukraine 'on mediation': main achievements and further steps of developing mediation in Ukraine. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2022. Vol. 5, issue 1. P. 142–153. <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-5.1-n000104>.
- [20] Tsvina T., Ferz S. The recognition and enforcement of agreements resulting from mediation: austrian and ukrainian perspectives. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2022. Vol. 5, issue 4. P. 32–54. <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-5.4-a000436>.
- [21] Prytyka Y., Izarova I., Kravtsov S. Towards effective dispute resolution: A long way of mediation development in Ukraine. *Asia Life Sciences*. 2020. Vol. 29, issue 1. P. 387–397.
- [22] Gusarov K., Riabchenko Y., Shymon S., Kostyria O., Kovryha O. Trade secret protection in Ukraine and Germany: comparative analysis. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2020. Vol. 23, issue 1. P. 1–10.
- [23] Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства : Прийнято делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343 (дата звернення: 25.03.2022).
- [24] Courts and Legal Services Act 1990. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1990/41/section/58>.
- [25] Model Rules of Professional Conduct. The ABA Model Rules of Professional Conduct were adopted by the ABA House of Delegates in 1983. URL: https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/resources/.

- [26] Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
- [27] Постанова Верховного Суду від 12.06.2018 р. у справі № 462/9002/14-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/76022516> (дата звернення: 23.02.2022).
- [28] Постанова Верховного Суду від 25.01.2018 р. у справі № 401/1466/15-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71828855> (дата звернення: 23.02.2022).
- [29] Постанова Верховного Суду від 22.05.2018 р. у справі № 826/8107/16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74203997> (дата звернення: 23.02.2022).
- [30] Вітюк Р. Гонорар за успіх. Бонус для адвоката чи корупційна складова? *Закон і Бізнес*. 2018. № 31 (1381). URL: https://zib.com.ua/ua/print/133986bonus_dlya_advokata_stimul_chi_korupciyna_skladova.html (дата звернення: 25.03.2022).
- [31] Мамченко Н. Гонорар успеха для адвоката: в КГС Верховного Суду прокоментували свою позицію. *Судебно-юридическая газета*. 2018. № 34-35 (453-454). С. 8, 18.
- [32] Окрема думка судді Крата В. І. від 12 червня 2018 року у справі № 462/9002/14-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74963389> (дата звернення: 23.02.2022).
- [33] Постанова Верховного Суду від 03.07.2019 у справі № 757/20995/15-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83203381> (дата звернення: 23.02.2022).
- [34] Постанова Верховного Суду від 10.07.2019 р. у справі № 912/2391/16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83118178> (дата звернення: 23.02.2022).
- [35] Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.
- [36] *Iatridis v. Greece* (Article 41) 19 of October 2000. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59087> (дата звернення: 23.02.2022).
- [37] Постанова Верховного Суду від 12.05.2020 р. у справі № 904/4507/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91572017> (дата звернення: 23.02.2022).
- [38] Шаповал Д., Кострікова Є. Гонорар успіху по-українськи. Чи вартує гра свічок у наших реаліях. *Юридична газета*. 2021. № 23 (753). URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/gonorar-uspihu-poukrayinski-chi-vartue-gra-svichok-u-nashih-realiyah.html> (дата звернення: 25.03.2022).
- [39] Gusarov K., Terekhov V. Finality of Judgments in Civil Cases and Related Considerations: The Experience of Ukraine and Lithuania. *Access to justice in eastern Europe*. 2019. № 4(5). С. 6–30. <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-2.4-a000020>.

References

- [1] Sakara, N.Yu. (2017). The institute for provision of costs for professional legal assistance through the prism of the right to access to court. In *Adaptation of the legal system of Ukraine to the law of the European Union: theoretical and practical aspects. Proceedings of the Scientific and Practical Conference* (Part 1, pp. 179-182). Poltava: Rossava.
- [2] Isakova, V.M. (2012). The right to legal aid as an element of the principle of access to justice. *Forum Prava*, 4, 404-410. Retrieved from <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2055/1/ISakova.pdf>.
- [3] Zabotin, V. (2017). The right to legal aid as a minimum standard of access to civil justice. *Enterprise, Economy and Law*, 4, 8-12 [in Ukrainian].
- [4] Bondarenko-Zelinska, N.L. (2008). Legal aid as an element of access to justice. *Private Law and Entrepreneurship*, 7, 205-210.
- [5] Constitution of Ukraine. (1996, June). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

- [6] Law of Ukraine No. 5076-VI "On advocacy and advocacy". (2012, May). Retrieved from https://zakononline.com.ua/documents/show/326856__553498.
- [7] Rules of lawyer ethics: approved by the Reporting and Electoral Congress of Lawyers of Ukraine 2017 dated September 06, 2017; with changes, signed by the 2019 Congress of Lawyers of Ukraine dated February 15, 2019. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>.
- [8] Decision of the Bar Council of the Kharkiv region No. 13/1/7 "On consideration of appeals by lawyers of the Kharkiv region regarding the need to revise the development of (minimum) attorney fee rates" dated July 21, 2021. Retrieved from <https://advokat.org.ua/articles/1531-rekomendovanyy-rozmir-advokatskoho-honoraru.html>.
- [9] Drozdov, O. (2018). The lawyer's success fee: world experience and prospects for legislative regulation in Ukraine. *Liga-Zakon*. Retrieved from https://jurliga.ligazakon.net/analytys/171358_gonorar-uspkh-advokata-svtoviy-dosvd--perspektivi-zakonodavchogo-vregulyuvannya-v-ukran.
- [10] Zaborovskyy, V. (2020). "Success fee" as an important component of ensuring the constitutional right of a person to professional legal assistance. *Constitutional and Legal Academic Studies*, 3, 49-58.
- [11] Kozlov, S. (2020). Why in Ukraine they "don't like" the lawyer's success fee. *Legal Newspaper*, 6, 8-11.
- [12] Luspenyk, D.D. (2019). The lawyer's success fee: the practice of the European Court of Human Rights. *Judicial and Legal Newspaper*. Retrieved from <https://sud.ua/ru/news/blog/134897-gonorar-uspikhu-advokata-praktika-yevropeyskogo-sudu-z-prav-lyudini-ad323b>.
- [13] Fliazhnikova, Ya. (2020). About the attorney's success fee. *European political and law discourse*, 7(1), 92-99.
- [14] Nazarov, I.V., Ovcharenko, O.M., Kovalyova, Y.A., & Remesko, Y.O. (2019). Independence of an advocate in disciplinary proceedings: Comparative approach with a focus on Ukrainian experience. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, 10(2), 603-615. [https://doi.org/10.14505/jarle.v10.2\(40\).22](https://doi.org/10.14505/jarle.v10.2(40).22).
- [15] Drozdov, O., Rozhnov, O., & Mamnitskiy, V. (2021). Mediation and court in Ukraine: Perspectives on interaction and mutual understanding. *Access to Justice in Eastern Europe*, 4(3), 181-190. <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-4.3-n000082>.
- [16] Borysova, V.I., Ivanova, K.Y., Iurevych, I.V., & Ovcharenko, O.M. (2019). Judicial protection of civil rights in Ukraine: National experience through the prism of European standards. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, 10(1), 66-84. [https://doi.org/10.14505/jarle.v10.1\(39\).09](https://doi.org/10.14505/jarle.v10.1(39).09).
- [17] Shpak M.V. (2021). Lawyer as a Subject of Professional Legal Aid in Civil Procedure of Ukraine. *Herald of Civil Procedure*, 11(2), 111-126.
- [18] Wijayanti, Asri, Hidayat, Nur Azizah, Unggul, Satria, & Hariri, Achmad. (2017). Legal aid for marginal communities. *Man in India*, 97(18), 251-262.
- [19] Tsvina T., & Vakhoniev T. (2022). Law of Ukraine 'on mediation': main achievements and further steps of developing mediation in Ukraine. *Access to Justice in Eastern Europe*, 5(1), 142-153. <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-5.1-n000104>.
- [20] Tsvina T., & Ferz S. (2022). The recognition and enforcement of agreements resulting from mediation: austrian and ukrainian perspectives. *Access to Justice in Eastern Europe*, 5(4), 32-54. <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-5.4-a000436>.
- [21] Prytyka Y., Izarova I., & Kravtsov S. (2020). Towards effective dispute resolution: A long way of mediation development in Ukraine. *Asia Life Sciences*, 29(1), 387-397.
- [22] Gusarov, K., Riabchenko, Y., Shymon, S., Kostyria, O., & Kovryha, O. (2020). Trade secret protection in Ukraine and Germany: comparative analysis. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 23(1), 1-10.

- [23] General Code of rules for lawyers of the countries of the European Community: Adopted by the delegation of twelve participating countries at a plenary meeting in Strasbourg in October 1988. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343.
- [24] Courts and Legal Services Act 1990. Retrieved from <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1990/41/section/58>.
- [25] Model Rules of Professional Conduct. The ABA Model Rules of Professional Conduct were adopted by the ABA House of Delegates in 1983. Retrieved from https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/resources.
- [26] Law of Ukraine No. 1402-VIII "On the judicial system and the status of judges". (2016, June). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
- [27] Resolution of the Supreme Court of June 12, 2018 in case No. 462/9002/14-ts. Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/76022516>.
- [28] Resolution of the Supreme Court of January 25, 2018 in case No. 401/1466/15-ts. Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71828855>.
- [29] Resolution of the Supreme Court of May 22, 2018 in case No. 826/8107/16. Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74203997>.
- [30] Vitjuk, R. (2018). Success fee. A bonus for a lawyer or a corruption component? *Law and Business*, 31(1381). Retrieved from https://zib.com.ua/print/133986-bonus_dlya_advokata_stimul_chi_korupciyna_skladova.html.
- [31] Mamchenko, N. (2018). Success fee for a lawyer: the KGS of the Supreme Court commented on its position. *Judicial and Legal Newspaper*, 34-35(453-454), 8, 18.
- [32] Dissenting opinion of judge V.I. Krat dated June 12, 2018 in case No. 462/9002/14-ts. Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74963389>.
- [33] Resolution of the Supreme Court of July 3, 2019 in case No. 757/20995/15-ts. Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83203381>.
- [34] Resolution of the Supreme Court of July 10, 2019 in case No. 912/2391/16. Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83118178>.
- [35] Law of Ukraine No. 3477-IV "On the implementation of decisions and application of the practice of the European Court of Human Rights". (2006, February). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.
- [36] Iatridis v. Greece (Article 41) of October 19, 2000. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59087>.
- [37] Resolution of the Supreme Court of May 12, 2020 in case No. 904/4507/18. Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91572017>.
- [38] Shapoval, D., Kostrikova, Ye. (2021). Success fee in Ukrainian. Is the game worth the candles in our realities. *Legal Newspaper*, 23 (753). Retrieved from <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/gonorar-uspihu-poukrayinski-chi-vartue-gra-svichoku-nashih-realiyah.html>.
- [39] Gusarov, K., Terekhov, V. (2019). Finality of Judgments in Civil Cases and Related Considerations: The Experience of Ukraine and Lithuania. *Access to Justice in Eastern Europe*, 4(5), 6-30. <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-2.4-a000020>.

Олександр Ігорович Попов

кандидат юридичних наук, доцент

доцент кафедри цивільної юстиції та адвокатури

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

61024, вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна

e-mail: o.i.popov@nlu.edu.ua

ORCID 0000-0002-4792-250X

Oleksandr I. Popov

PhD in Law, Assistant Professor

Assistant Professor of the Department of Civil Justice and Advocacy

Yaroslav Mudryi National Law University

61024, 77 Pushkinska Str., Kharkiv, Ukraine

*e-mail: o.i.popov@nlu.edu.ua

ORCID 0000-0002-4792-250X

Рекомендоване цитування: Попов О. І. «Гонорар успіху» адвоката: на шляху до єдності судової практики. *Теорія і практика правознавства*. 2022. Вип. 1 (21). С. 19–37. <https://doi.org/10.21564/2225-6555.2022.21.260038>.

Suggested Citation: Popov, O. (2022). «Success Fee» of an Advocate: on the Way to the Unity of Judicial Practice. *Theory and Practice of Jurisprudence*, 1(21), 19–37. <https://doi.org/10.21564/2225-6555.2022.21.260038>.

Стаття надійшла / Submitted: 29.04.2022

Прорецензовано / Revised: 28.05.2022

Схвалено до друку / Accepted: 21.06.2022

Опубліковано / Published: 28.06.2022